

Čeřeniště

(Heinrich Ankert napsal článek „*Tschersing*“, který roku 1937 vyšel v časopise *Arbeitsgemeinschaft für Heimatforschung in Leitmeritz*, str. 8-13; v lednu až březnu roku 2025 přeložil Jan Leibl)

Litoměřice jsou majitelem deskového statku Keblice (*Keblitz*), k němuž dříve patřily poplužní dvory v Litoměřicích, Prosmkách (*Prosmik*) a Lukavci (*Lukawetz*), dále celé vsi Keblice a Prosmky, potom části vsí Pokratice (*Pokratitz*), Mlékojed (*Mlikojed*), Lukavce, Píšťan (*Pistian*), Hlinné (*Hlinay*), Tlučně (*Tlutzen*), Kundratic (*Kundratitz*), Babin I (*Babina A*), Církvic (*Zirkowitz*), Sebusína (*Sebusein*), D. Zálezel (*Salesel*), Kolibova (*Kolleben*) a Čeřeniště (*Tschersing*). Z keblického statku dnes patří městské obci pouze obecní dům čp. 12 v Litoměřicích, dále obecní lesy u Kundratic, Tlučně, Sebusína, Kolibova a Čeřeniště, jež byly v posledních letech značně zvětšeny. Všechno ostatní přešlo do cizích rukou.

Jak bylo uvedeno, patřila dříve Litoměřicím také část Čeřeniště. Ves Czerzenitz, která byla na konci 14. století pravděpodobně královským majetkem, je poprvé zmiňována v erekcích knihách v roce 1407.¹ V 17.² století nacházíme Čeřeniště s částmi Pokratic, Kundratic, Tlučně a Kolibova v držbě Jana Podvinského z Podivína (*Podiwin*), vsi poblíž Litoměřic, odkud to přešlo v roce 1542 na jeho syna Bernarda Podvinského z Podivína. Od něj přešlo držení zmíněného majetku ještě toho roku 1542 na vícekancléře Ignáce Krabice z Veitmile, který patřil do starého šlechtického rodu, jehož předek Petr z Veitmile musel být na počátku 14. století bohatým pražským německým měšťanem. Zmíněný Ignác Krabice z Veitmile prodal 17. září 1543 svůj majetek za 2080 kop míšeňských grošů městu Litoměřice. Od roku 1543 byla tedy větší část Čeřeniště v majetku města Litoměřic. Dva poddaní odváděli tehdy městu 2 kopy desátku.

Po bitvě u Mühlbergu roku 1547³ ztratily Litoměřice, které se připojily ke spiknutí českých měst proti císaři, své veškeré majetky, mezi nimi i Čeřeniště. Císař, respektive královská komora prodala městu Litoměřice zkonfiskované majetky zemskému podkomořímu Oldřichovi Dubanskému z Duban, pánu na Liběšicích (*Liebeschitz*), od něhož získala městská obec Litoměřice dne 13. května 1558 své bývalé majetky zpět, i s Čeřeništěm. Roku 1571 koupily Litoměřice od Kateřiny ze Solopysk, z rodu Kamýků z Pokratic, části Pokratic, Tlučně, Sebusína a Čeřeniště za 450 kop českých grošů. Další část Čeřeniště včetně majetkových dílů Pokratic, Tlučně a Hlinné koupila městská obec na konci roku 1576 od svého souseda Jaroslava Henycha Kamýka z Pokratic za 1200 kop.

Po bitvě na Bílé hoře 8. listopadu 1620 ztratily Litoměřice, které se připojily k povstání proti císaři Ferdinandovi II., opět své majetky. V květnu 1628 se však městu podařilo získat zabavené zboží zpět.

Stejně jako ostatní ke statku Keblice náležející vsi sdílelo také Čeřeniště dobré i zlé s městem Litoměřice. Třicetiletá válka je musela zasáhnout obzvlášť tvrdě, protože po válce zde Litoměřice měly pouze devět poddaných. Statek Keblice, k němuž patřilo i Čeřeniště (1713 najdeme název Czerzinken, 1718 Tscherschinken, 1749 Tscherniescht), zůstal i po zrušení nevolnictví za císaře Josefa II., byť jen volně spojený, městu Litoměřice. Ačkoli byli poddaní v září 1778 zbaveni nevolnictví, museli stále dále robotovat nebo z roboty platit. Robota a tělesná práce však byly přesně regulovány a zmírněny a rolníkům byla přiznána státem práva. Peněžní odvody byly vypláceny do obecní pokladny v Litoměřicích až do roku 1848, který i v našem regionu vyvolal velké kontroverze. V tomto

¹ Zmínka je publikována v edici těchto knih *Libri erectionum archidioecensis pragensis*, Liber V., (1398–1407), ed. Clemens Borový, Praha 1889, s. 745.

² Mělo by být dle kontextu 16. století.

³ Rozhodná bitva šmalklandské války, kdy byl císařem Karlem V. a jeho spojenci definitivně poražen sbor protestantských kurfiřtů ve šmalkaldském spolku. Trest za neposkytnutí pomoci pak v českých zemích stihl zejména měšťany.

roce také nastalo zrušení poddanství a roku 1852 uzákoněn výkup všech dominikálních pozemků. Poslední vztahy mezi Litoměřicemi a poddanou obcí Čeřeniště ve věci školního patronátu byly, jak ještě uvidíme, vyřešeny až později.

Tak jako v ostatních poddanských vsích, dosazovaly Litoměřice také v Čeřeništi svého rychtáře, vlastní přísežníky (porotce) a také hajného. Rychtář a přísežní museli přísahat „Bohu, Neposkrvněné Panně Marii, všem milým svatým, císařskému soudci, purkmistrovi a radě jako své milostivé dědičné vrchnosti, jakož i úředníkům, že budou věrně, poctivě a čestně vykonávat svůj úřad a povolání, pomáhat bohatým i chudým k jejich spravedlnosti, milostivé vrchnosti zlepšovat a rozhojňovat statky, nejen sami neškodit a nečinít bezpráví, ale ani jiným to nedovolit. A to vše ani pro přízeň, ani pro nepřízeň, ani pro dary a oběti.“

V pozdější době museli rychtáři a porotci také slíbit, že nejen zůstanou pevně oddáni svatému římskokatolickému náboženství, které jediné může přinést spásu, ale také že budou dbát na to, aby hospodyně, děti, domácí čeleď a všichni ostatní obyvatelé obce co nejvíce navštěvovali bohoslužby a děti vyučování a dbali na to, aby se do kostela nevpíčili kacířští svůdci nebo dokonce takové knihy. Kdyby měli v tomto ohledu na někoho podezření, měli by to oznámit vrchnosti nebo úředníkovi a učinit vše, co je možné, aby zachovali a přijímali svatou římskokatolickou víru, které je jediným požehnáním vyznáním, a aby se bránili kacířům a vymýtili je.

Hajný však musel složit slib, že bude věrně, poctivě a upřímně vykonávat svůj úřad a povolání, že bude zvelebovat statky a majetek své vrchnosti, že na něm nebude působit žádnou škodu, že se bude každý týden dívat do křovin a lesa, že nebude kácet, štípat ani krást žádné dřevo, ani to nebude povolovat jiným, ani střílet nebo vyhánět zvěř. Pokud by to někdo udělal, měl by to včas oznámit milostivé vrchnosti a nežádat o laskavosti či nelaskavosti, odměny či dárky nebo cokoli jiného, co lze jmenovat.

Za svou službu obdržel rychtář a hajný také plat. Ten roku 1806 obnášel pro rychtáře 12 zlatých ročně, 1828 také tak; v tomto roce obdržel čeřeništský hajný Anton Waagner roční plat 30 zlatých. Jeho předchůdce Franz Bernarsch dostal v roce 1808 stejný obnos. Kundratický úřední posel Johann Georg Bahr, který musel nosit do Čeřeniště úřední listy, dostal roku 1808 a v dalších letech jeden celý zlatý. V minulosti, například v roce 1731, dostával rychtář na Štědrý den čtyřlibrovou vánočku (*Semmelstritzel*), stejně jako rychtář keblický, sebužínský, tlučeňský, kundratický a lukavecký. Hajní z Čeřeniště a z Tlučně dostali čtyřlibrovou černou vánočku (či mazanec, *schwarze Strietzel*). Rychtáři z Prosmyk, Píšťan, Pokratic a Lukavce dostali na Štědrý den také pintu kořeněného vína (*Kräutelwein*). Proč si čeřeništský rychtář žádné nenazloužil, není známo. Je to však nápadné, protože Litoměřice s ním nešetřily. Každý cihlář, ovčák i pacholek dostal svůj máz.

Z listin můžeme zjistit celou řadu čeřeništských rychtářů a přísežných porotců. 1617 a 1618 je uváděn jako rychtář Bartel Zywr, jako porotci Adam Rychter a Jan Pešek (*Pessek*). 1619 je zmíněn jako rychtář Jan Pešek, jako přísežní Bartel Zywr a Adam Rychter. Jmenování jsou uváděni ještě roku 1621. Roku 1625 je rychtářem Adam Rychter, přičemž jako přísežní jsou uvedeni Jan Pešek a Šimon Kolář (*Kolarz*). Adam Rychter rychtářoval ještě v letech 1627 a 1629, roku 1630 ale Hans Miller. Jako přísežného nacházíme v letech 1626/27 Bartela Šretera (*Ssreter*), psaného roku 1627 a 1629 Šryter (*Ssryter*). 1627 je jmenován jako přísežný Šimon Hurtych, 1636 přichází jako rychtář Matthes Hypsch, Šimon Hurtych a Bartel Šreter jako porota. Roku 1637 byl rychtářem Šimon Hurtych; v té funkci byl roku 1658 Hans Tille, 1669 Jakob Schroeter, 1699 Jan Richter. Zdá se, že členové rodiny Schroeterů často zastávali rychtářský úřad. Dne 14. ledna 1746 je rychtářem jmenován Christof Schroeter. Tehdy byli porotci Christof Tille a Christof Bernarsch. Jako hajný je tehdy jmenován Wenzel Schambsch.

Roku 1783 je v Čeřeništi rychtářem Johann Schroetter, přísežným Josef Wagner, 1838 rychtářem Vinzenz Weirauch a Vinzenz Schroetter porotcem.

Stejně jako všude jinde byli poddaní povinni platit v penězích, naturáliích a prací majiteli, který držel půdu. Poddaní nesměli se svou půdou volně nakládat, byli svázáni vrchností, museli být vrchnosti věrní a poslušní a museli v tomto ohledu složit přísahu. Museli přísahat, že zůstanou na své půdě se svými ženami a dětmi až do své smrti, že se bez povolení vrchnosti nepřestěhují na jinou půdu a že se budou chovat poslušně ve všech záležitostech, které jim vrchnost uloží. K propuštění z poddanství mohlo dojít pouze z vůle a se souhlasem vrchnosti, a to vydáním zvláštního povolení nebo listu⁴, za jehož vydání bylo třeba zaplatit určitý obnos. Zde je příklad, který ukazuje, že získat takový zhostní list nebylo snadné. Roku 1659 si chtěl Martin Janel z Tašova (*Taschov*) vzít za ženu dceru Simona Hurtiga. Proto se 23. února 1659 obrátil na majitele Tašova Johanna svob. pána von der Cron, pána ze Záhořan (*Sahorschan*). „Protože však podléhá a patří Litoměřicím a já bych ji rád propustil, nelze to učinit a uskutečnit bez vědomí mé vysoké, bohem dané a milostivé vrchnosti. Z toho důvodu Vaši Milost pokorně a nanejvýš skromně prosím a žádám, aby mi projevila co největší přízeň a poslala list mé milé do blízkosti Litoměřic, abych ji tím mohl vyžádat a nebyl dále zdržován. Budu se s ní poctivě a věrně živit, kdyby k tomu mělo dojít, na půdě Vaší Milosti a věrně vykonávat její služby, jak se sluší a patří, v robotě“. A 15. března 1659 psal svob. pán von der Cron z Prahy „šlechtnému, ctihodnému, prozíravému, rozváznému a moudrému purkmistrovi a radě města Litoměřic“ a žádal, aby vlastní dcera Šimona Hurtiga z Čeřeniště, která byla poddaným města Litoměřice, byla podřízena jemu. Pokud takovou sousedskou nabídku učiní (Litoměřice) při téže a jiných příležitostech, nebude se (von Cron) zdráhat s odpovědí.

V roce 1713 museli poddaní z Čeřeniště platit městu 8 zlatých, 30 krejcarů, 3 feniky stoupajícího a klesajícího poplatku z vinic, polí a luk a 7 zlatých 28 krejcarů za robotu od 16 osob.

Podle výtahu z tereziánského katastru z roku 1757 měly Litoměřice tehdy v Čeřeništi 24 poddanných, kteří vlastnili celkem 118 korců tři čtvrtě větele orných polí a zahrad, 12 korců a čtvrt větele úhorů a pastvin. Vinic bylo tehdy v Čeřeništi ještě 13, celkem o výměře 3 korce a dvě třetiny větele. Na seno a otavy bylo sklízeno 20 ½ dvouspřežných fůr.

Největší majitelkou byla tehdy v Čeřeništi Eva Schröterová z čp. 33, která měla 10 korců a třičtvrtě větele polních pozemků. Největší vinici vlastnil Martin Weyrauch, který měl tři korce. Dva větele vinic měla zmíněná Eva Schröterová, a právě tolik Christof Schaffer.

Roku 1778 patřilo pod Litoměřice 26 čísel popisných z Čeřeniště a sice 18 chalupníků (*Chalupner*), tři domkáři (*Häusler*) a pět menších domkářů (*Kleinhäusler*).

Chalupníci byli v čp. 2, 3, 10, 11, 12, 13, 20, 21, 22, 29, 31, 32, 33, 34, 36, 37, 38 a 39. Domkáři v čp. 1, 30 a 35, malodomkáři v čp. 23, 25, 26, 27 a 28. Posledně jmenovaní neměli žádné pozemky. Ostatní čísla popisná patřila pod cizí panství.

Největší daň odváděl v roce 1773 Georg Schröter z čp. 33, totiž 13 zlatých 15 krejcarů, následoval jej Johann Schröter z čp. 31 se 6 zlatými 35 ½ krejcarů, dále Johann Sladeck z čp. 20 a Christian Bernarss z čp. 10 s 5 zlatými 35 krejcarů.

Robota byla dost těžká; protože v Čeřeništi nebyli žádní sedláci, nedržela se tu robota s koňmi či voly. Georg Schröter z čp. 33 a Christian Bernarss z čp. 10 museli týdně odvádět tři dny ruční roboty; Johann Schröter z čp. 31, Anton Sladeck z čp. 20, Franz Weyrauch z čp. 32, Anton Richter z čp. 37, Christoph Tille z čp. 21 a Johann Fügner z čp. 2 dva dny ruční roboty, ostatní odváděli 1 ½, 1 ¼ či 1

⁴ Tzv. Zhostní či výhostní list.

den ruční roboty týdně. Domkář Anton Werner z čp. 30 měl odvádět 26 robotních dní ročně, pět malodomkářů, kteří žádné daně neplatili, 13 dní ročně. Vzhledem k tomu, že Georg Schröter z čp. 31 byl rychtářem, byla mu robota zcela odpuštěna, stejně jako Georgu Schröterovi, dokud byl hajným.

Poddaní měli také povinnost odvádět vrchnosti vojenskou službu. Tak dne 30. května 1601 Litoměřičtí vybavili válečné vozy, koně a podobně pro válečný pochod do Vídně a poskytli k tomu čtyři pacholky, Melchiora Karlika z Mlékojed (*Mlikojed*), Mathiase Mitsche z Keblice (*Keblitz*), Georga Fausta a Mathiase Pecha z Babin (*Babina*). Ti čtyři dostali plnou výzbroj a 60 grošů na cestu.

Je samozřejmé, že poddanské hospody mohly čepovat pouze vrchnostenské pivo. V červnu 1779 si čeřeníštský šenkýř stěžoval, že se v okolních vsích dostane pivo za 4 krejcare. Žádal také, aby pivo prodávané vrchností, které bylo dražší, bylo zlevněno na tuto cenu. Zdá se, že v dřívějších dobách lidé konzumovali piva poměrně hodně. 15. ledna 1780 odebral hostinský, abychom uvedli příklad, 2 ½ sudu, 8. února 1 sud, 17. února 2 ½ sudu a 24. března 2 ½ sudu. Šenkýř z Babin odebral 24. února 1780 3 ½ sudu a 3. března 1 sud z pokratického pivovaru. Ještě roku 1849 byl nucen šenkýř Matzke z čp. 25 odebírat od pokratického pivovaru. Platil za dvě vědra 4 zlaté 30 krejcarů. – Také sůl byli nuceni Čeřeníštsí brát od města; tak dostali poddaní v Čeřeníšti roku 1749 od litoměřické vrchnosti ke konzumaci 14 sudů.

Podle Sommrovy knihy „*Königreich Böhmen*“, jež vyšla roku 1833,⁵ mělo Čeřeníště 52 domů s 297 obyvateli. Z toho náleželo 41 domů s 232 obyvateli ke statku Keblice, zbylých 11 domů tvořilo dvůr Čeřeníště, který patřil bývalému minoritskému klášteru v Litoměřicích, po jehož zrušení připadl královské komoře, od níž pak přešel pod panství Liběšice (*Liebeschitz*).

Škola.

Dne 30. června 1894 se v Čeřeníšti slavilo stoleté výročí vzniku obecné školy (*Volksschule*).⁶ Je prokázáno, že se již roku 1794 právě v Čeřeníšti nacházela škola ve vlastní budově. V roce 1825 byla školní budova, jež dle zprávy generálního vikariátu byla ještě roku 1821 v dobrém stavu, již tak poškozena, že litoměřický magistrát, který tehdy měl nad školou patronát, nařídil neprodleně odstranit závady. Příkaz však nebyl dodržen, takže v těchto letech se školní vyučování muselo konat v obydlí tehdejšího učitele Josefa Palma. Kromě ročního nájemného ve výši 30 zlatých za prostory poskytnuté učitelem Palmem musela městská obec Litoměřice jako bývalá vrchnost statku Keblice platit roční příspěvek ve výši 7 zlatých 50 ½ krejcarů konvenční měny. Zůstala poplatek ale více než deset let dlužna, takže na konci roku 1853 se učitel Palm dožadoval obnosu 82 zlatých 58 ½ krejcaru. Podle výnosu místodržitelství z 26. prosince 1852 neměla být škola v Čeřeníšti považována za školu, kterou úřady vyžadují, ale za školu účelovou, a obce Čeřeníště, Babiny a Vimperk (*Winterberg*) byly proto povinny zajistit její existenci a hradit náklady, které jí vznikly. Obec Čeřeníště měla platit 10 zlatých, vrchnosti panství Keblice, Lovosice, Liběšice a Ploskovice společně 10 zlatých, obce přiškolené k Čeřeníšti, Vimperk a Babiny, rovněž 10 zlatých, tedy celkem 30 zlatých. Z toho připadly na Babiny 2 zlaté, na Liběšice 1 zlatý 1 krejcar, na Lovosice 56 ½ krejcaru, na Ploskovice 12 krejcarů, na Litoměřice, resp. statek Keblice, jak již bylo uvedeno, 7 zlatých 50 ½ krejcaru.

Stavba školy byla stále odsunována z roku na rok. Když bylo místodržitelství informováno, že Čeřeníště stále nemá vlastní školní budovu, bylo okresnímu úřadu v Litoměřicích výnosem z 19. března 1863 uloženo, aby se v zájmu zlepšení systému základního školství pokusil tento stav napravit. Původní staveniště školní budovy stále existovalo a nacházelo se v centru obce. Obce ve školním

⁵ Johann Gottfried SOMMER, *Das Königreich Böhmen*, Erster Band, Leitmeritzer Kreis, Prag 1833. O Čeřeníšti pojednává na s. 21 a 22.

⁶ O oslavách s výročí spojených informuje novinový článek **Tschersing, 4. Juli. (100jähriges Jubiläum der Volksschule)* v Leitmeritzer Zeitung. Nr. 52 z 7. července 1894, Jahrg. 24, s. 877 (5 v čísle).

okresu Čeřeniště a Babiny souhlasily každá s placením příspěvku a úřad litoměřického starosty jako patronátní úřad byl požádán, aby učinil potřebná opatření pro stavbu školy. Obecní výbor města Litoměřice se však v srpnu 1863 jednomyslně rozhodl podat návrh proti nařízení okresního úřadu, protože obec nebyla schopna stavbu provést, protože stavěla měšťanskou školu, dále školy v Hlinné, Keblicích a Prosmykách, a protože patronátní vztahy budou brzy podléhat změnám. Výstavba školní budovy se proto protáhla až do roku 1874, kdy byla v Čeřeništi zřízena nová škola. Roku 1890 získala škola druhou třídu, pročež byla školní budova rozšířena. Další přestavba následovala roku 1906.

O čeřenišťské škole kolem roku 1860 nás zpravuje zesnulý ředitel měšťanské školy Gertler, který své mládí prožil v Babinách a jemuž litoměřický kroužek vlastivědců (*Arbeitsgemeinschaft für Heimatforschung in Leitmeritz*) odhalil před několika lety na jeho domě v Babinách pamětní desku.

Do předsíně vedly strohé dveře. Na dveřích byla klika, která byla šikovně vytahována nahoru pomocí šňůry, které se protáhla otvorem ve dveřích. Předsíň byla pokryta jetelem, zelím, slupkami brambor a řepnými řízkami. Předsíní se člověk dostal ke dveřím do světnice, jež byly zároveň školními dveřmi. Bylo v nich umístěno malé kukátko, kterým se člověk mohl podívat do třídy. Ve třídě stála hned u dveří velká kachlová kamna s plotnou, na níž to již od časného rána bublalo a vařilo. Za pecí se nacházelo tzv. „peklo“, pod peklem tzv. „slepičí schůdky“, jejichž obyvatelé v zimě dělali otřesný hluk. Vpravo vedle dveří byla „hanba“, kde nedbalci či opoždilí žáci museli stát či klečet. Vedle hanby stála školní tabule. Mobiliář třídy tvořilo pět dlouhých školních lavic, jež nebyly natočeny proti dveřím, nýbrž stály k nim stranou, takže žáci se museli otáčet vlevo, když chtěli přečíst slova na tabuli.

Děvčata a chlapci seděli dohromady, to znamená v nejhořejší lavici chlapci, ve druhé dívky, ve třetí opět kluci, ve čtvrté děvčata a v páté, oslovské lavici, seděli kluci s holkami. Docházka do školy nebyla příliš dobrá; když se sešlo neobvykle mnoho žáků, lavice u kamen se posunula dopředu, aby se na všechny dostalo místo. Mimo výuku sloužila oslovská lavice také jako odpočinkové místo pro kuřáky tabáku, neboť učitel také byl tabákovým trafikantem. Před lavicemi stál velký stůl, na němž ležely sešity na psaní, seznamy, pravítka a podobně. Vedle stolu na lavici stála nádoba na tabák, malý sud, jehož obsah byl chráněn před vyschnutím notovými listy. Kuřáci chodili pro tabák i během výuky a nechávali si nacpat své tabákové pytlíky z pasečích měchýřů. Na okně visela klec s kanárem.

Učitelova žena měla během vyučování plné ruce práce s obstaráváním kamen. V zimě seděla na lavici u kamen a předla na kolovrátku.

Nová doba zasadila této staré třídě, v níž se vzdělávala nejedna generace obyvatel vesnice, smrtelnou ránu. Obec vystavěla novou školu a usadila ji na stejné místo, kde stará před mnoha lety zchátrala. Do nové školy přišel nový mladý učitel a s ním i nové časy.

Jako o první učitel je zmiňován v Čeřeništi Franz Nebas, narozený roku 1765 v Nemilkově (*Nemelkau*) a sloužící ve škole v Čeřeništi 22 let. Podle školního výkazu měl roční příjem 99 zlatých 30 krejcarů. Zemřel 21. srpna 1818 ve 47 letech. Jeho žena Rosina se narodila v Čeřeništi roku 1775 a bydlela jako vdova tamtéž v domě čp. 30. Zpočátku měla penzi 40 zlatých, později 64 zlatých 20 krejcarů. Zemřela 26. října 1846 ve věku 76 let.

V roce 1812, tedy za času učitele Nebase, mělo Čeřeniště 26, Vimperk 2 a Babiny 15 školních dětí.

Po Nebasově skonu vedl školu provizorně Franz Kaschte; jehož roku 1821 následoval Lorenz Theiner, který se narodil roku 1774 a roku 1824 vystoupil ze školní služby.

Roku 1824 se v Čeřeništi stal učitelem Josef Palm. Narodil se 1. ledna 1794 v Cínovci (*Zinnwald*), složil v roce 1811, kdy byl teprve sedmnáctiletý, v Bohosudově (*Mariaschein*) učitelskou

zkoušku, začínal svou učitelskou dráhu v Českých Zlatnících (*Böhmisch Zladnik*) u Mostu (*Brüx*), roku 1813 přišel do Krupky (*Graupen*), kde setrval do roku 1816, potom byl jako učitelský pomocník na farní škole v Proboštvě (*Proboscht*), kde byl učitelem jeho otec Florian Palm. V roce 1824 byl zvolen obcí Čereňiště za učitele, potvrzen litoměřickým magistrátem a 16. listopadu 1824 mu udělila biskupská konzistoř jmenovací dekret. Vždy chvályhodně pracoval jako vzorný učitel v Čereňišti, 16. srpna 1870 obdržel od císaře stříbrný záslužný kříž s korunou a 26. července 1871 odešel na zasloužený odpočinek. Roku 1872 však ještě jednou převzal vedení školy, protože jiné učitelské síly byl nedostatek. Teprve 1. října 1874 mohl po 63leté službě odejít na stálý odpočinek a žil plně aktivně v Čereňišti, dokud 4. května 1885 v 91 letech nezemřel.

Když školní obec Čereňiště 14. září 1824 mladého prozatímního učitele Josefa Palma prezentovala na řádného učitele do své školy – prezentační listinu podepsal Anton Schröter jako rychtář, Wenzel Weyrauch a Anton Sladek jako přísežní porotci z Čereňiště, Wenzel Heller jako rychtář a Christoph Forster jako přísežný z Babin a Franz Mann jako rychtář Vimperku – dělo se tak s důvěrou, že bude věrně plnit své profesní povinnosti a že se bude dobře starat o svěřenou mládež, ale byla mu také zaručena vzájemná důvěra, náležitá úcta a láskyplné zacházení. Učitel Palm splnil do něj vloženou důvěru, ale i školní obec Čereňiště dodržela své slovo. Bylo by potěšitelné, kdyby památka na Palma a jeho dílo nebyla v obci a okolních příškolených obcích zapomenuta!

Palma nahradili učitelé Fuchs, Schütz, pak až do roku 1896 Alexis Rollmann, který později odešel do Staňkovic (*Stankowitz*), dále Wenzel Loh, který předtím působil v Soběnicích (*Sobenitz*) a roku 1913 se přestěhoval do Kamýku (*Kamaik*), potom Prosche, Charwat, Jakob Werner, který přišel z Habřiny u Úštěka (*Haber bei Auscha*) a později žil v Pokraticích (*Pokratitz*).

Roku 1890 dostalo Čereňiště druhou třídu, jež byla otevřena roku 1891 po rozšíření školní budovy postavené roku 1874. Další stavební úpravy školy následovaly roku 1906.

V současnosti působí v Čereňišti řídící učitel Teichmann.⁷

Kostel

Čereňiště patřilo ještě před pár lety k faře v Církvicích (*Zirkowitz*), která byla obzvláště v zimě obtížně dostupná. Snaha postavit si vlastní kostelík byla tedy nasnadě a plán by byl pravděpodobně již realizován, kdyby nepřišla poslední velká válka, která zničila tolik plánů.

Snaha o získání kněžské stanice pro okolo Čereňiště vysoko v horách položené vesnice je poměrně stará. 8. října 1782 si úřady vyžádaly informace o místech, kde by bylo žádoucí zřídit nové farnosti nebo kaplanství. V odpovědi na tento dotaz litoměřický magistrát prohlásil, že vlastní farář je potřebný v oblasti kolem Hliné (*Hliney*) či Kundratic (*Kundratitz*). K novému kostelu měly náležet Hlinná, Kundratice, Vimperk, Babiny I, Čereňiště a snad i Tlučeň (*Tlutzen*).

Ještě 20. ledna 1783 proběhlo šetření, při němž byla určena místa, která mají být přifařena. V té době také biskupská konzistoř požádala českou zemské gubernium o jmenování místního kaplana v Kundraticích a požádala o stavbu kostela. Tehdy bylo výslovně stanoveno, že k této lokalitě mají být přiřazeny obce Čereňiště a Tlučeň. V roce 1786 se obce, které měly být farnostmi, přihlasyly k tomu, jak chtějí přispět na stavbu kostela. Lidé z Čereňiště chtěli přispět podle svých možností. U sedláka Hegenbarta se již našla vytápěná světnice pro dočasné ubytování místního kaplana. 14. března 1786 zaslala litoměřická městská rada plány kostela s odhadem nákladů krajskému úřadu. 28. srpna 1786

⁷ Kromě řídícího Reinholda Teichmanna (*1886) učil ještě v Čereňišti v této době také učitel Ernst Schiefner (*1901) a pomocná učitelka Herta Komareková (*1908) a do dvou tříd školy chodilo 65 žáků. Viz Ferdinand ALTMANN, *Standesausweis der Lehrerschaft an den Deutschen Volks- und Bürgerschulen Böhmens*, 11. Folge: 1936, Reichenberg 1937, s. 309.

předložila biskupská konzistoř návrh na jmenování místního kaplana a navrhla litoměřického městského kaplana Lobeho jako prvního místního kaplana. 9. března 1787 byly plány a odhady nákladů, které činily pro kostel 3481 zlatých 38 krejcarů a pro kaplanku 1801 zlatých 52 krejcarů, zaslány litoměřickému magistrátu s příkazem zahájit stavbu co nejdříve. 1. února 1788 se Johann Hegenbart jménem farníků z Kundratic, Hlinné, Tlučně, Babin, Vimperku a Čeřeniště obrátil na magistrát v Litoměřicích s prosbou, aby zasáhl a práce na kostele mohly začít na jaře 1789. Magistrát přeposlal prosbu na krejský úřad. V jednom listu z 13. července 1789 je uvedeno, že se stavba kostela stále ještě nebyla zahájena. V zasedání biskupské konzistoře z 12. srpna 1790 bylo ještě zmíněno, že Babiny, dokud nebude postavena lokálie v Kundraticích, budou přiřazeny k Proboštovu (*Proboscht*). Babiny jsou k Proboštovu přiřazeny ještě dneska, kostel v Kundraticích nebyl postaven, ačkoliv jej císař Josef II. povolil a byl pro něj také před více než 150 lety jmenován duchovní.

Záměr, postavit kostel v horách nad Litoměřicemi, usnul na více než století.

Plán vystavět kostelík v Čeřeništi se vynořil krátce před velkou válkou a byl pro tento účel sesbírán větší obnos peněz. Kvůli válce však nedošlo k provedení projektu.

V předjaří roku 1922 byl v Čeřeništi zřízen hřbitov a v červenci toho roku zde byl pohřben první nebožtík.

Poté byly obnoveny přípravy na stavbu malého kostela a Katolickému ústřednímu spolku pro stavbu kostelů v severních Čechách (*Katholischen Zentralverein für Kirchenbauten in Nordböhmen*) a místním činitelům, zejména slečně Mily Hortigové, se podařilo získat potřebné finanční prostředky. Byl zakoupen pozemek pro stavbu kostela, srovnán terén a dodán materiál, aby mohl být plán v roce 1936 realizován. Již v neděli 10. května 1936 se konalo položení základního kamene, takže panuje naděje, že stavba kostela Matky Boží v Čeřeništi bude brzy šťastně dokončena.

Jeho přání se vyplnilo.⁸

Do pražského ústavu pro hluchoněmé umístil policejní úředník Ehrlich 1. srpna 1805 neznámého, zanedbaného, hluchoněmého chlapce, který neuměl podat žádnou informaci o svém původu. Byl oblečen ve starém kabátě, kožených kalhotách, roztrhané košili a špinavé vojenské pláštěnce. Aby mohl být přijat do ústavu, shromáždil zmíněný policista příspěvky na zajištění nejnnutnějších potřeb, postaral se o asi desetiletého chlapce a také dovolil, aby jeho jméno Bernard Ehrlich bylo připojeno k Bezejmennému. Stejně jméno používal i během svého sedmiletého pobytu v ústavu. Chlapec byl nadaný, poddajný a skromný a gesty, znaky a zvuky a také písemně naznačoval okolnosti svého původu a svého osudu a vyjadřoval přání znovu najít své rodiče a svůj domov.

Z popisu, který chlapec postupně poskytl, a dalších okolností usoudil policejní úředník Ehrlich, že hluchoněmý musí pocházet z německé oblasti litoměřického kraje. Proto se seznamoval s lidmi, kteří v těchto končinách obchodovali a byli s nimi ve spojení. Seznámil se také s posluchačem práv, Franzem Fischerem z Valtířova (*Waltirsche*), který se rozhodl zapojit do dalšího pátrání. Odcestoval z Prahy a po různých výletech přišel do Čeřeniště, kde se nacházela krajina, jež odpovídala popisům hluchoněmého chlapce. V tom hrál velkou roli zvláště mlýn, jenž se nacházel v kopcích a poblíž lesa. Fischer přišel do čeřeništského mlýna, jehož obyvatelé nechtěli zpočátku o hluchoněmém chlapci ani

⁸ Tento tklivý příběh se šťastným koncem sepsaný J. Kindlmannem s titulkem *Sein Wunsch war erfüllt* pro vídeňskou *Taubstummenrevue* přetiskly Leitmeritzer Zeitung Nr. 19 z 8. března 1911, 41. Jahrg., s. 10–11. Heinrich Ankert z této zkazky čerpá, přináší ovšem poněkud kratší verzi očesanou o emotivní výlevy. Zejména se nezmiňuje o tom, že mlýnář, chlapcův otec si přivedl novou ženu. Macecha pak na hluchoněmého byla zlá, zejména po narození vlastního dítěte, spal na zemi apod., nakonec z domu utekl (online: <https://anno.onb.ac.at/cgi-content/anno?aid=lmz&datum=19110308&seite=10&zoom=33&query=%22Ehrlich%22%2B%22Tschersing%22&ref=anno-search>, cit. 7. 3. 2025).

slyšet. Později uvedli, že se jim před sedmi lety jeden hluchoněmý chlapec ztratil. Když jim Fischer vyprávěl, že chlapec žije, nemohli tomu uvěřit, neboť slyšeli, že se přidal k jedné loupežnické bandě. Hluchoněmý mladík se tedy narodil v tzv. Sieberově mlýně u Čeřeniště (*Siebermühle*) a jmenoval se Josef Hurtig,⁹ bylo mu 16 let. 16. května 1812 přišla chlapcova sestra do Prahy a svého znovunalezeného bratra si odvedla.

Čeřeništský Sieberův mlýn, který patřil rodině Hurtigůa později rodině Prochů, již zanikl. Tehdy jej koupila Litoměřická městská obec a později byl zbourán. Po mlýně, který byl kdysi nezbytností pro celou oblast, jsou dodnes patrné jen malé stopy v místě zarostlém podrostem.

Podle převodní smlouvy ze dne 26. července 1858 převedl Karl Proch z Louček (*Schöнау*) nabytá licenční kupní práva týkající se mlýna čp. 1 v Čeřeništi, který dříve patřil Gustavu Payerovi z Povrlů (*Pömmelerle*), dokud nebyl zničena požárem, a potom pily (*Brettmühle*) spolu s přidruženým rustikálním pozemkem, do vlastnictví litoměřické městské obce z toho důvodu, že ta se s odvoláním na souhlas udělený obecním výborem 2. června 1858 mimo jiné zavázala, že po nabytí právní moci výpočtu kupní ceny zaplatí nejvyšší nabídku 100 zlatých učiněnou Karlem Prochem soudem určeným zástavním věřitelům a že bude svědomitě plnit ostatní podmínky dražby.

⁹ V matrikách a jiných pramenech se objevuje též forma *Hortig*.